

3. Перетерский И. С. Дигесты Юстиниана. Очерки по истории составления и общая характеристика / И. С. Перетерский. – М., 1956. – 456 с.
4. Римское частное право / под. ред. И. Б. Новицкого, И. С. Перетерского. – М., 1997. – 584 с.
5. Санфилиппо Ч. Курс римського частого права / пер. с итал. – М. : БЕК, 2000. – 400 с.
6. Харитонов Є. О. Історія приватного права Європи : Східна традиція / Є. О. Харитонов. – Одеса : Юрид. літ., 2000. – 260 с.
7. Харитонов Є. О. Приватне право у Стародавньому Римі / Є. О. Харитонов. – Одеса : Бахва, 1996. – 160 с.

Ключові слова: вина, римське право, відповідальність, боржник, контракти.

Keywords: wines, Roman law, liability, debtor, contracts.

***Жебровська Кристина Артаківна,**
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри міжнародного та європейського права
Національного університету «Одеська юридична академія»*

УНІФІКАЦІЯ МІЖНАРОДНОГО ПРИВАТНОГО ПРАВА ЯК СКЛАДОВА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Уніфікація європейського приватного міжнародного права відображає процес розширення інтеграції в рамках ЄС. Уніфікацію міжнародного приватного права в ЄС розглядають як «процес правової реформи, яка, ґрунтуючись на принципах повного або часткового зближення (апроксимації) європейського приватного колізійного, конфліктного, матеріального та процесуального права, орієнтується на інтернаціоналізацію або європеїзацію міжнародного приватного права в межах держав-членів ЄС» [1, с. 57].

Справедливо зазначається, що «міждержавна інтеграція у рамках ЄС є інтегративним процесом, компонентами якого є економіка, політика, право, що нерозривно пов'язані між собою. Економічна міждержавна інтеграція є проявом процесу інтернаціоналізації господарського життя, який знаходить своє вираження у зближенні національних економік та створенні передумов до спільного вирішення економічних проблем» [2, с. 16, 17].

Розширення сфери дії міжнародного приватного права в ЄС отримало назву «європеїзація міжнародного приватного права» (або комунітаризація європейського приватного права), з'явилася нова галузь – європейське міжнародне приватне право. Під європеїзацією міжнародного приватного права розуміють не тільки прийняття безпосередньо джерел права ЄС, що

регулюють приватно правові відносини, ускладнені транскордонним елементом, але й вплив правопорядку ЄС на регулювання відносин на інших рівнях: міжнародному та національному, а також на наднаціональному рівні в рамках інших інтеграційних об'єднань [3, с. 3].

У розвитку міжнародного приватного права ЄС виділяють три етапи, темпоральні рамки яких пов'язані з розгортанням і поглибленням інтеграційних процесів в Європі: початковий період (1957–1999); період, пов'язаний з прискореним розвитком міжнародного приватного права після Амстердамського договору (1999–2009 рр.); сучасний період, відлік якого починається з Лісабонського договору (2009 –)[4, с. 143].

У ХХ ст. переважна частина норм міжнародного приватного права містилася безпосередньо в національному законодавстві держав-членів ЄС. Тільки після підписання у 1997 р. Амстердамського договору ЄС був наділений повноваженнями з урегулювання питань у сфері міжнародного приватного права, оскільки до цього моменту воно розроблялося шляхом прийняття внутрішніх актів для досягнення внутрішніх цілей (головним чином, підвищення ефективності функціонування внутрішнього ринку. Відзначається, що «класичний підхід, за яким регіональна європейська уніфікація лімітована межами регіонального інтеграційного об'єднання, нині зазнає краху. Сфера регулювання міжнародного приватного права ЄС сьогодні не обмежена відносинами в рамках Союзу, вона поширюється і на треті держави, що закріплено у прецедентному праві Суду ЄС у його консультативних висновках та рішеннях»[3, с. 10].

Сьогодні, щоб забезпечити зону свободи, безпеки та справедливості в цивільних справах в ЄС задіяна значна кількість юридичних інструментів, що охоплюють: юрисдикцію, а також визнання і виконання судових рішень з цивільних та комерційних питань; сімейні питання; законодавство з договірних та позадоговірних зобов'язань; законодавство з процедури стягнення претензій за кордоном, наприклад, Європейський виконавчий лист, Європейський лист про порядок сплати та Європейська процедура вирішення дрібних претензій); законодавство, що регулює транскордонне провадження у справах про неспроможність і судову допомогу, отримання доказів та доступ до правосуддя. Цей перелік сфери дії норм міжнародного приватного права ЄС не є вичерпним, оскільки численні положення містяться в інших нормативно-правових актах і судових рішеннях, що регулює споживчі, трудові і страхові договори, відносини в сфері корпоративних прав та інтелектуальної власності, цінних паперів тощо. Первинне і вторинне законодавство ЄС регулює такі нові

сфери сімейних відносинах, як одностатеві шлюби, репродуктивну медицину, сурогатне материнство.

Дослідники звертають увагу на зростання ролі міжнародного приватного права у розширенні європейської інтеграції не лише з питань функціонування внутрішнього правопорядку цього міждержавного утворення, але й у зовнішньополітичній сфері, і обґрунтовують свої твердження наступним чином. «По-перше, встановленням виняткової зовнішньої компетенції ЄС у галузі міжнародного приватного права, що створює можливість для зовнішніх дій з боку ЄС. По-друге, зростаючим визнанням того, що внутрішні дії ЄС мають зовнішні наслідки, які слід розглядати не тільки як випадкові, а як потенційні інструменти зовнішньої політики. У сукупності це вказує на важливу роль міжнародного приватного права в рамках зовнішніх зв'язків ЄС» [5, с. 541].

Таким чином, можна стверджувати, що міжнародне приватне право має значний потенціал у розвитку європейського правопорядку, сприяє поглибленню інтеграції багатокультурного європейського простору і просуванню транскордонної інтеграції, включаючи в орбіту свого регулювання нові явища, включаючись до реалізації зовнішніх компетенцій.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Руденко О. В. Сучасні тенденції розвитку міжнародного приватного права ЄС / О. В. Руденко // Науковий вісник Чернівецького університету. Правознавство. 2011. – Вип. 578. С. 56–60.
2. Кацин М. Ю. Європейська економічна міждержавна інтеграція (XIX ст. – поч. 30-х рр. XX ст.): історико-правове дослідження : автореф. дис. ... канд. юрид. наук за спец.: 12.00.01 / М. Ю. Кацин. – Одеса, 2015. – 25 с.
3. Бабкина Е. Европеизация международного частного права / Е. Бабкина // Журнал международного права и международных отношений. – 2018. – № 1/2. – С. 3–12
4. Szabó S. Brief summary of the evolution of the eu regulation on Private International Law [Електронний ресурс] / S. Szabó // Iustum Aequum Salutare. 2011. 2011/2. – P. 143–151. – Режим доступу: <http://ias.jak.ppke.hu/hir/ias/20112sz/03.pdf> (дата звернення: 28.10.2019)
5. Mills A. Private international law and eu external relations: think local act global, or think global act local?[Електронний ресурс] / A. Mills// International & Comparative. – 2016. – Vol. 65, Is. 3. – P. 541-579. – Режим доступу: DOI: <https://doi.org/10.1017/S0020589316000208>

Ключові слова: міжнародне приватне право, європейська інтеграція, уніфікація права, законодавство ЄС.

Keywords: international private law, European integration, unification of law, legislation of EU.

***Завальнюк Сергій Володимирович,**
кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного права
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПРАВОВА ПРИРОДА ТА ПРОБЛЕМАТИКА ВИЗНАЧЕННЯ НЕПОВНИХ ПРОГАЛИН В ЦИВІЛЬНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ

В залежності від ступеня урегульованості правовідносин цивільним законодавством можна виділити повні і неповні прогалини в законодавстві.

Повні прогалини являють собою випадок, коли відсутнє правове регулювання у суспільних відносинах, які почали перебувати у межах правового регулювання і фактично їм необхідне закріплення у нормативно-правових актах прийнятих органами законодавчої влади. Значно легше піддаються виявленню неповні прогалини, оскільки ті чи інші суспільні відносини вже врегульовані нормами права (законодавства). Інакше кажучи, в даному випадку органом законодавчої ініціативи вже виражено волю стосовно врегулювання певних відносин, та у першу чергу, підпорядковуючи такі відносини загальним принципам права (зокрема, прямим директивам, детальним впорядкуванням прав, які стосуються неврегульованих питань тощо) [1, с. 262].

Щодо прикладу неповних прогалин, можна вказати випадок, коли у заповіті спадкодавцем вказано кілька спадкоємців, проте до відкриття спадщини один з них помер. У Цивільному кодексі України не міститься врегулювання спадкування за таких умов [6, с. 80-81]. В такому випадку, при вирішенні спору у суді, за умови відсутності спадкоємців, згідно п. 5 Постанови Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику у справах про спадкування» від 30 травня 2008 р. № 7, можливе врегулювання правовідносин за аналогією ст. 1275 ЦК України: частка у спадщині переходить до інших спадкоємців за заповітом і розподіляється між ними порівну лише тоді, коли спадкоємець не прийняв спадщину або відмовився від неї [8].

В свою чергу неповні прогалини необхідно розмежовувати з випадками, коли суб'єкт правозастосування, врегульовуючи певні правовідносини окремими нормами права, зокрема нормами загального змісту, ігнорує той факт, що окремі суттєві моменти регламентовані спеціальними нормами. Наприклад, ч. 3 ст. 234 ЦК України передбачається, що правові наслідки визнання фіктивного правочину недійсним встановлюються законами. В свою чергу за ст. 216 ЦК України, загальним наслідком недійсності всіх правочинів є двостороння реституція [10], і цивільне законодавство не встановлює будь-яких видів і форм відповідальності за вчинення фіктивних правочинів та